

ALUDNI KELL

Tekergő fűtéscsövek a vályogban, falaikon végigrezegnek a fürdőszoba zajai. Vízcso bogás, az áramlás erősödő moraja, a víztartály nyomógombjának kattánása visszhangzik: mama lehúzza a vécét. Néhány másodperc, és nyílik a csap, a szűk keresztmetszeten áttörő víz sugarat örvénylőn nyeli el egy másik átereszt. Mama megtámaszkodik a kazánon, hallani a megroppanó fémlémezt, aztán pár pillanat, és a csövek felköhögik a bennük pangó vizet: felkapcsolja a termosztátot. Az első hónapban képtelen voltam a neszekről aludni, felriadtam a vízcso bogásra, a rézkilincs kattánására, a köntös suhogására a folyosón. Az első hónapban mindig felbuktam a dobozokba szortírozott életünkben, a feltűnedező kék-zöld foltok a combomra rajzolták a szoba térképét. Az első hónapban mindig fáztam, hideget sugárzott a padlószőnyeg alatti metlaki, összekuporodtam a súlyos jugópléd alatt.

Március volt, szerda, semmi jel nem mutatott arra, hogy nyolc éven át majd a te házában ébredek. Apa jött értem az iskolába, sötét öltönyt viselt, ornyergén nyomot hagyott a szemüveg szilikontámasza. Hiúságból hordta a fényre sötétedő üveget, addigra már tülesett több szemgolyóba adott injekción, a doktor úr a pesti klinikán azt mondta, vizet is fecskendezhetne az üvegtestbe, ugyanannyit használna, mint a méregdrága gyógyszer. Megtanultam, természetesen használtam, de nem értettem a kifejezést: ó, ió, ció, makuladegeneráció. Azt mondta apa, képzeljek el egy vizes buborékot, ami mindig beúszik a látvány elé, amelyre éppen fókuszál. Néha lemerültem a kádban, kifújtam a levegőt, és a táncoló buborékok között meresztettem a szemem.

Négy óra múlt pár perccel, apa megállt az udvaron, összevont szemöldöke alól ide-oda cikázott a tekintete. Egy ideje már nem ismert fel a tömegben, csak ha odaléptem hozzá. Kézen fogott, egyenes tartással kísértelt a kapun, és elindultunk végig a Béke sugárúti virágzó gesztenyesor alatt. A vállán megült néhány rózsaszínű szírom. A reggelről maradt pocsolókat kerülgetve a fogalmazásórára írott szövegről kérdezett. Tudni a szavak helyét a mondatban, ismerni a bennük rejlő erőt, a magunk javára hajlítani a jelentésüket: ez az egyik legfontosabb feladat ebben a szakmában, mondta. Az út túloldalára sandítottam. A bíróság kupolás épülete nyúlt saroktól sarokig, odabenn felcshipogott a fémdetektoros kapu, ahogy távoztak az alkalmazottak, az előtér

mennyezetfreskóján Salamon király mondott ítéletet egy csecsemő felett. Az emeleten, a tizenhetes irodában szobanövények, takaros könyvespolc, egyenesen felszegelt festmény őrizte anya gondos kezének nyomát. Apával megállapodtunk: mire ő nyugdíjba megy, pont végzek az egyetemen, és én veszem majd át az irodáját. Nem volt ellenemre a gondolat: az ablakból a bíróság rendezett parkjára látni; a számítógépen fut a fekete özvegy és a pasziánsz, a Wordba mindenféle betűtípussal lehet pötyögni; a titkárnő mindig hoz színes filceket, tollakat, a papír sosem fogy ki a fiókból; a büfében Irma néni szolgál ki, néha beenged a pult mögé, megnyomhatom a legnagyobb gombot a pénztárgépen. Az apa szekrényében felakasztott talár lila szegélye nem tetszik ugyan, de meg tudom szokni, és a pulpitus tetején álló szék ki-mondottan kényelmes, mire lediplomázom, a lábam is leér majd róla.

Apa megállt a lépcsőház ajtaja előtt, elengedte a kezem. Matatott a kulcscsomóval. A lépcsőfokok még őrizték a reggeli felmosás illatát. A bőrcipő kopogása üregesen visszhangzott a kétemeletnyi térben. Kinyitotta a bejárati ajtót, betessékelt, de ő megtorpant a küszöbön. A nappalinkból idegen hang szűrődött ki, aztán az ajtóban megjelent egy öregasszony. Anya a falnál állt, értetlen arccal. Megkeményedtek a vonásai. Apa nem lépett beljebb, anya kérdéseit lesöpörte magáról, a nőhöz fordult. Sosem hallottam ilyen ridegnek. A szemére boruló hályog megüvegesedett. Mit keres itt, megmondta, hogy ide nem jöhet, ide, hangsúlyozta, sohasem jöhet. Anya intett, hogy menjek fel a szobámba, a keze remegett. Nem ellenkeztem, de a lépcső tetején összehúztam magam, hallgatóztam. A makuladegenerációhoz hasonlóan mókás hangzású szó repkedett a levegőben, de képtelen voltam a jelentése mögé hatolni. Uzsora. Talán uzsonnára gondolt a néni, azért állított be hozzánk ebben az időpontban. Anya aznap felpakolta a szobámba az ágyneműjét, megágyazott magának a sarokkanapén, és őszig maradt.

A lépcső tetejét neveztem ki megfigyelőállásnak, úgy gubbasztottam ott, mint egy prédára váró vadász a téli etetőnél, lesben állva a szavakra, bármilyen szóra, ami közelebb visz a megoldáshoz. De a kérdő mondatokat nem követték kijelentők, a hosszú hallgatások kiszívtak minden levegőt a lakásból. Hallottam az ultimátumot. Az anya hangján elhangzó kérést. Árulja el, mi ez az egész, tételesen mondja el, mit csinált, mit kavart a hátunk mögött, és akkor megoldják valahogy. Aztán a mai napig feszülő csend.

Október utolsó napja volt, a mosógép tetején ültem, a jobb kezemet anya csontos kezébe tettem, ő pedig reszketeg mozdulatokkal manikűrözött. A gyűrűsujjammal tartott, amikor hirtelen rám emelte a tekintetét. Holnap elköltözünk, mondta. Elköltözünk hozzátok. Nem éreztem döbbenetet, sem

ellenkezést, csak kitartóan hallgattam, ahogyan az apámtól láttam. Pár pillanatig néztük egymást, aztán leszegette a fejét, a tekintete fátyolos lett. Véletlenül belevágott a körömágyamba.

Halottak napjának estéjén már minden holmink felstószolva állt dédima-máék egykori hálósobájában, a szekrények a falhoz tolvá, az ágyam a szoba közepén. Aludni kell, mondta anya, előhalászta a doboz aljáról a pizsamát, mama pedig a fiók aljáról kerített egy új fogkefét. Más volt a zuhanyrózsa víznyomása, mindent elúszttattam a fürdőszobában, a pizsamanadrág alja magába szívta a fugán megült vizet. Aludni kell, mondtad nekem, de te nem feküdtél le, a zongorás szobából sokáig fény és fojtott beszélgetés hangja szűrődött ki. Összehúztam magam a takaró alatt. Az éveken át elzárt radiátor nem tudta felvenni a versenyt a termosztát követelésével. A csövekben hangosan szörtyögött, ide-oda áramlott a víz. Anya a szomszéd szobába elvonulva, az egésznapos pakolás után végre kisírhatta magát. A hátrahagyott lakásra gondoltam, arra, hogyan nézhet ki üresen, arra, vajon apa alszik-e már. Mert aludni kell, mondtátok, pedig egyikőtök sem tért nyugovóra. Ma is hallom, ahogy kattán a zár, látom, ahogy megállsz a küszöbön, a sziluettedet a szemközti falra vetíti a holdfény. Az elnyújtott árnyékod beterítette az ágyat. Megnézted, elaludtam-e már. Álltál az ajtóban, felmérte az ismerős bútorok ismeretlen sorrendjét, és számot vetettél az új helyzettel. Hetvenhárom évesen újra apa lettél, az én apám.

Pár hét múlva megjelent egy riport egy országos lapban. *Lemondott az eladósodott gyulai bíró.* Újabb szavakat tanultam: fizetési meghagyás, fegyelmi eljárás, adósságspirál. Hetente egyszer, pénteken, iskola után látogattam apát, kezdetben a régi lakásban, majd miután áron alul elérverezték, egy Béke sugárúti albérletben. Nem tudott a gesztenyesortól elszakadni, az volt az igazi otthona, kitartott mellette, ha belepusztul is. Az öltönyt melegítőre cserélte, kötényben várt, haragudott, ha az iskola előtt ácsorogva elbeszélgettem az időt a többiekkel. Dédanyám is az óra megszállottja volt, ha főzött. Gombás tojás, becsinált leves és brassói, ha szezonja volt, mogyorókrumplival. A nagyanyám receptjeit szedte elő, mégsem említette előttem a nevét. Nem merte a szemembe mondani, hogy a nagyanyám látni se bír, zavarja, hogy a gesztusaimban, a vonásaimban anyámat fedezi fel. Apa sosem terített magának, de leült velem szembe, és kitartóan nézett, amíg el nem fogyott az utolsó falat. Péntekről péntekre egyre opálosabb lett a szeme, mintha a folyton dagadó buborék gyűjtötte volna magába az elhallgatott titkait, amíg áthatolhatatlanná nem vált a tekintete. Időről időre feltettem neki a szokásos kérdéseket: miért, mikor, mire? Most már mind-

egy, most már igazán elmondhatja. Gyakorlottan húzta elő az interjúból ismerős, semleges válaszokat, aztán bekapcsolta a tévét, addig sem kellett beszélgetni.

Apám egész életén át hallgat, egyedül az étel nyelvén beszél. Idővel a telefonbeszélgetéseink két biztonságos témakörre szűkültek: a közélet és az ebéd megvitatására. Nem ismerem az apámat, de ismerem a fogásait, napra pontosan vissza tudom mondani a húskombinát heti menüjét. Hétfőn zöldbabfőzelék Stefánia-szelettel, kedden borsos tokány, szerdán sült hús tört krumplival, csütörtökön rakott metélt, pénteken marhahús és meggyszósz, szombaton rántott gomba sült krumplival a szupermarketbeli menzáról, vasárnap töltött lángos a piacon. Mindegy, mit eszik, áhítatos arccal ragad evőeszközt, vagy harap.

Idővel megtanultam én is a nyelvén beszélni: az első novelláért kapott honoráriumból sztrapacska lett a később törzshellyé vált Lánchíd sörözőben, olykor kitérőt tettünk a Jaromírba pacallevésért vagy a Belvárosi Disznótorosba a tökéletes fokhagymás pácért, máskor egy grúz étteremben adtunk esélyt a sulguni sajtos borjú sültnek, otthoni nyarakon pedig menüztünk a Sörpince teraszán, ahol mindig krumplival hozták a főételt, sohasem rizzsel, mert a pincérek betéve tudták, apámmal hány kiló rizset etettek meg a katonaságnál.

Néhány nappal a születésnapod és kilenc hónappal a halálod után a szomszéd városban újonnan nyílt kézműves sörözőben búcsúztattuk a nyarat. A kolbásztál volt a jelszó, apa várakozással ült fel a Volán-járatra. Szigorúan pohárral rendelt pilsnert, mert a korsó csak felmelegszik, és nagy gusztussal válogatott a grillkolbászok között. A tányérunkba meredve ettünk, két falat között felidézünk valamilyen aktuális hírt, valamilyen frissen kirobbant korrupciós ügyet. Amikor végzett, egymás mellé tette az evőeszközöket a tálon, és az úton elrobogó forgalmat figyelte. Most volt nagyapád születésnapja, jegyezte meg váratlanul. Bólintottam. Igen, tavaly ilyenkor még, kezdtem, aztán elharaptam a mondat végét. Tudod, folytatta apa hosszú hallgatás után, még mindig a pirosnál feltorlódó kocsisort bámulva, képtelen vagyok szabadulni ettől az érzéstől. Hogy visszaéltem a bizalmával. A szemén mintha egyetlen pillanatra felszívódna a buborék, a tekintete kitisztul, majd újra beborul. Nézem az asztalon pihentetett kezét, az enyémmel azonos formájú ujjakat, körmököt, az inas kézfejen idővel megereszkedett bőrt. 2008 márciusa óta nem fogtam meg ezt a kezét.